

Deregulering is een moreel vraagstuk

Deregulering is 'hot'. In de discussie is tot op heden vooral aandacht voor de technocratische kant: meer coördinatie, het stroomlijnen van procedures, een bestuurlijke lus, et cetera. Volgens ons gaat het echter om een moreel vraagstuk: hoe besteden we ons belastinggeld zo effectief en efficiënt mogelijk? Had ons land er niet beter voor gestaan indien we het geld voor de torenhoge proces- en onderzoekskosten direct in de kwaliteit van onze leefomgeving hadden geïnvesteerd? Deze vraag wordt tot op heden niet hardop gesteld. Begrijpelijk, want steeds meer mensen hebben hun inkomen te danken hebben aan de toegenomen complexiteit. De belangen zijn dus groot.

Een paar cijfers: tussen 1994 en 2004 is het aantal juristen dat werkt in het omgevingsrecht gegroeid van 6.000 naar 11.000. Inmiddels zullen het er nog flink wat meer zijn. Uitgaande van € 100.000 per jurist per jaar, is er de afgelopen 10 jaar dus minimaal zo'n € 6 miljard in juridische kosten gaan zitten. Daarnaast bevat het dossier van elk project van enige omvang een forse stapel onderzoeks- en adviesrapporten. Zo zijn voor de planvorming ten behoeve van de verbetering van de A6/A9-corridor op dit moment al meer dan honderd onderzoeksrapporten geproduceerd. En het einde is nog niet in zicht. De complexiteit en dus de proceskosten nemen enkel verder toe.

Om misverstanden te voorkomen, de meeste wetten en richtlijnen (luchtkwaliteit, vogel- en habitatrichtlijnen, archeologische waarden, externe veiligheid, geluid, flora en faunawetgeving, ecologische hoofdstructuur, Europese aanbesteding, et cetera) dienen legitieme belangen. Maar er is geen expert meer te vinden die het herontwikkelen van een gebied of een infrastructuurproject nog de verantwoordelijkheid kan of wil nemen voor het succesvol doorlopen van het planproces. Het is eerder logisch dat er iets fout gaat of over het hoofd wordt gezien. De projecten halen nog vaak uiteindelijk de eindstreep, maar de vraag is tegen welke kosten, vertraging en welke frustraties, ook bij burgers. Juridisch puzzelen en figuurzagen verdringt het creatieve planproces, de inhoudelijke dialoog met betrokkenen en het creëren van een optimaal resultaat.

De noodzakelijke paradigmaverandering komt niet vanzelf tot stand. We zullen of nog verder vast moeten lopen op de huidige weg of de morele verontwaardiging over het vermorsen van belastinggeld moet zo groot worden dat de bereidheid ontstaat tot ingrijpende herzieningen

Hoe ziet onze oplossingsrichting eruit?

- 1) creëer meer afwegingsruimte *tussen* de verschillende milieucomponenten op projectniveau. De kreet dat de milieubeweging Nederland in gijzeling houdt, helpt niet. De politieke arena moet weer doen waarvoor ze is: belangen afwegen en zich daarvoor jegens de bevolking verantwoorden. Vooral de strikte Europese milieuregelgeving is daar nu totaal niet op geënt;
- 2) een ontwerpproject waarover overheid en marktpartijen tijdig en voldoende overleg hebben gevoerd met alle belanghebbenden krijgt een juridische projectgoedkeuring. Bezwaar- en beroepsprocedures kunnen daarna alleen nog tot het aanpassen van onderdelen of schadevergoeding leiden;
- 3) verruim de mogelijkheden om bezwaren af te handelen via het privaatrecht en in te zetten op schadevergoeding. Echter, zonder te ontaarden in een Amerikaanse claimcultuur;
- 4) zet meer in op het bestrijden van vervuiling bij de bron (bedrijven, auto's, schepen).

Laten we ons geld weer inzetten voor de doelen die we willen dienen. Het levert een mooier, schoner en veiliger land op, politieke bestuurders worden weer meer aanspreekbaar op de keuzes die zij maken en voor private investeerders blijft Nederland aantrekkelijk.

En ja, dat betekent dat een gemeentebestuur in theorie kan besluiten een basisschool langs een snelweg te realiseren. Wij vertrouwen erop dat er genoeg maatschappelijke tegenkrachten zijn die dergelijke ongelukken voorkomen. Natuurlijk zal er af en toe iets fout gaan, maar uiteindelijk krijgen we meer terug voor ons belastinggeld. Perfectie bestaat niet.

dr. Co Verdaas, Gedeputeerde Ruimtelijke Ordening voor de PvdA in Gelderland
prof. mr. Friso de Zeeuw, directeur nieuwe markten Bouwfonds en
praktijkhoogleraar gebiedsontwikkeling.
dr. Dorette Corbey, Europarlementariër voor de PvdA

Dit artikel is 29 november 2007 ook verschenen in Het Financieele Dagblad.